

Bộ tiêu chí bảo vệ môi trường đối với các cơ sở du lịch và dịch vụ tại các khu, điểm du lịch

1. Sự cần thiết phải xây dựng bộ tiêu chí Bảo vệ môi trường đối với các Cơ sở du lịch và dịch vụ

Sự phát triển của bất kỳ ngành kinh tế nào cũng gắn liền với vấn đề môi trường. Điều này càng đặc biệt có ý nghĩa đối với sự phát triển của ngành kinh tế tổng hợp có tính liên ngành, liên vùng, và xã hội hoá cao như du lịch. Môi trường được xem là yếu tố quan trọng ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng, tính hấp dẫn của các sản phẩm du lịch, qua đó ảnh hưởng đến khả năng thu hút khách, đến sự tồn tại của hoạt động du lịch.

Trong những năm qua, hoạt động du lịch đã đem lại nhiều kết quả to lớn, đóng góp vào sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. Có thể nói du lịch ngày càng phát huy được thế mạnh của mình, đóng góp tích cực vào sự nghiệp đổi mới của đất nước, góp phần bảo tồn và phát huy các giá trị văn hoá dân tộc, đặc biệt là các giá trị di sản thế giới ở Việt Nam.

Tuy nhiên, bên cạnh những tác động tích cực, hoạt động du lịch đã gây ra những hệ lụy nhất định đến môi trường. Cùng với sự gia tăng về lượng khách thì các chất thải từ hoạt động du lịch ngày một tăng nhanh trên phạm vi toàn quốc, đặc biệt là ở các trọng điểm phát triển du lịch. Sự phát triển du lịch cũng làm gia tăng mức độ tắc nghẽn giao thông, gia tăng ô nhiễm không khí, nước, tiếng ồn, thay đổi cảnh quan thiên nhiên và sự thay đổi sự quân bình môi sinh đối với môi trường sống của sinh vật. Các giá trị văn hóa truyền thống đặc sắc vốn rất nhạy cảm của cộng đồng các dân tộc thiểu số đã có những biến đổi nhất định do tiếp xúc thường xuyên với khách du lịch.

Một trong những nguyên nhân quan trọng dẫn đến tình trạng nêu trên là công tác bảo vệ môi trường ở các khu, điểm du lịch nói chung và ở các cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch nói riêng chưa được quan tâm thoả đáng. Bản thân các cơ sở kinh doanh du lịch cũng chưa nhận thức được một cách đúng đắn và đầy đủ về môi

quan hệ giữa hoạt động kinh doanh sản xuất của mình với vấn đề môi trường. Bên cạnh đó, dưới góc độ quản lý nhà nước, ngành du lịch vẫn chưa xây dựng, ban hành các hướng dẫn đầy đủ về tiêu chí, điều kiện, đánh giá tác động môi trường và hệ thống kiểm soát, quản lý các vấn đề về môi trường liên quan đến các hoạt động du lịch, đặc biệt đối với các cơ sở kinh doanh du lịch.

Để khắc phục các tồn tại, hạn chế nêu trên, sớm tạo sự chuyển biến tích cực trong công tác bảo vệ môi trường, không ngừng cải thiện chất lượng môi trường, ngày 04/9/2013 Chính phủ đã ban hành Chỉ thị 18/CT-TTg về tăng cường công tác quản lý môi trường du lịch, bảo đảm an ninh, an toàn cho du khách. Chỉ thị nêu rõ: cần phải thực hiện quyết liệt và áp dụng các biện pháp cụ thể, đồng bộ, hiệu quả để tạo ra chuyển biến cơ bản trong công tác quản lý môi trường, bảo đảm an ninh, an toàn cho khách du lịch, coi đây vừa là nhiệm vụ cấp bách trước mắt, vừa là công việc thường xuyên, lâu dài nhằm xây dựng Việt Nam trở thành điểm đến du lịch an toàn, thân thiện. Chính phủ đã phân công và giao trách nhiệm cho Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch là “Hướng dẫn các địa phương và cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch triển khai các giải pháp nhằm bảo vệ an toàn cho du khách, nâng cao chất lượng dịch vụ du lịch tại các khu, điểm du lịch; chỉ đạo thực hiện việc công nhận dịch vụ du lịch đạt chuẩn đối với các cơ sở dịch vụ phục vụ khách du lịch”.

Từ những vấn đề thực tiễn nêu trên và phân công trách nhiệm của Chính phủ cho Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, việc xây dựng bộ tiêu chí bảo vệ môi trường đối với cơ sở du lịch và dịch vụ và tại các khu, điểm du lịch là việc làm cần thiết, giúp cơ quan quản lý nhà nước có thêm công cụ để đánh giá mức độ thực hiện các quy định pháp luật về bảo vệ môi trường và qua đó có thể kiểm soát tốt hơn việc bảo vệ môi trường của các cơ sở du lịch và dịch vụ nói riêng và các khu, điểm du lịch nói chung ở Việt nam.

2. Giới thiệu về Bộ tiêu chí BVMT đối với cơ sở du lịch và dịch vụ tại các khu, điểm du lịch

Năm 2016, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch giao Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch thực hiện nhiệm vụ môi trường “Xây dựng tiêu chí và quy trình đánh giá đạt chuẩn về bảo vệ môi trường đối với các cơ sở du lịch và dịch vụ tại các khu, điểm du lịch. Sau hơn 1 năm nghiên cứu, dựa trên các mối quan hệ giữa hoạt động của các cơ sở du lịch và dịch vụ với môi trường và tài nguyên, phân tích các yêu cầu của pháp luật về bảo vệ môi trường, quản lý tài nguyên và quản lý du lịch; kinh nghiệm của các quốc gia trong việc xây dựng và ban hành các tiêu chí về bảo vệ môi trường, nhiệm vụ đã đề xuất Bộ tiêu chí về bảo vệ môi trường đối với 3 loại cơ sở du lịch và dịch vụ (bao gồm Cơ sở ăn uống; Cơ sở Vui chơi giải trí và cơ sở bán hàng lưu niệm). Mỗi loại tiêu chí có 02 nhóm: Nhóm tiêu chí bắt buộc gồm các tiêu chí là cụ thể hóa những quy định của pháp luật trong vấn đề bảo vệ môi trường tại các cơ sở du lịch và dịch vụ trong khu, điểm du lịch; Nhóm tiêu chí khuyến khích bao gồm những tiêu chí “mềm” khuyến khích các cơ sở du lịch và dịch vụ trong khu, điểm du lịch thực hiện nếu có đủ điều kiện nhằm gia tăng chất lượng dịch vụ của cơ sở. Bộ tiêu chí được cấu trúc như sau:

- Bộ tiêu chí bảo vệ môi trường đối với cơ sở ăn uống bao gồm 45 tiêu chí trong đó có 33 tiêu chí bắt buộc và 12 tiêu chí khuyến khích. Bộ tiêu chí được

chia làm 03 nhóm: Nhóm tiêu chí về bảo vệ môi trường tự nhiên gồm có 29 tiêu chí; Nhóm tiêu chí về bảo vệ môi trường xã hội gồm 7 tiêu chí; Nhóm tiêu chí về Thông tin truyền thông và nguồn lực bảo vệ môi trường gồm 9 tiêu chí.

Hình 01: Cấu trúc bộ tiêu chí BVMT đối với cơ sở ăn uống

- Bộ tiêu chí bảo vệ môi trường đối với cơ sở bán hàng lưu niệm bao gồm 43 tiêu chí trong đó có 34 tiêu chí bắt buộc và 9 tiêu chí khuyến khích. Bộ tiêu chí được chia làm 03 nhóm: Nhóm tiêu chí về bảo vệ môi trường tự nhiên gồm có 26 tiêu chí; Nhóm tiêu chí về bảo vệ môi trường xã hội gồm 8 tiêu chí; Nhóm tiêu chí về Thông tin truyền thông và nguồn lực bảo vệ môi trường gồm 9 tiêu chí.

Hình 02: Cấu trúc bộ tiêu chí BVMT đối với cơ sở bán hàng lưu niệm

- Bộ tiêu chí bảo vệ môi trường đối với cơ sở vui chơi giải trí bao gồm 47 trong đó có 38 tiêu chí bắt buộc và 9 tiêu chí khuyến khích. Bộ tiêu chí tiêu chí, được chia làm 03 nhóm: Nhóm tiêu chí về bảo vệ môi trường tự nhiên gồm có 29 tiêu chí; Nhóm tiêu chí về bảo vệ môi trường xã hội gồm 7 tiêu chí; Nhóm tiêu chí về Thông tin truyền thông và nguồn lực bảo vệ môi trường gồm 11 tiêu chí.

Hình 03: Cấu trúc bộ tiêu chí BVMT đối với cơ sở bán hàng lưu niệm

Đi kèm với bộ tiêu chí và Tài liệu hướng dẫn thực hiện từng tiêu chí cụ thể đối với các loại hình cơ sở du lịch vụ. Tài liệu Hướng dẫn thực hiện các tiêu chí về bảo vệ môi trường được xây dựng với các nội dung:

- Hướng dẫn thực hiện các tiêu chí chung cho tất cả các cơ sở du lịch và dịch vụ;
- Hướng dẫn thực hiện các tiêu chí riêng cho từng loại cơ sở du lịch và dịch vụ.

3. Đánh giá sự phù hợp của bộ tiêu chí

Sau khi dự thảo của bộ tiêu chí được thông qua, bộ tiêu chí đã được gửi xin ý kiến các Sở Văn hoá, Thể thao và Du lịch/Sở Du lịch; các khu điểm du lịch tiêu biểu trên toàn quốc. Bộ tiêu chí cũng đã được phổ biến và xin ý kiến trực tiếp tại Khu du lịch Tràng An; Khu du lịch Tuần Châu; Điểm du lịch làng nghề Bát Tràng. Quá trình gửi xin ý kiến và phổ biến nhằm xem xét sự phù hợp của bộ tiêu chí từ đó có những điều chỉnh cho phù hợp với thực tiễn.

Qua các ý kiến nhận được và qua thực tế điều tra, khảo sát cho thấy, đa phần các cơ sở dịch vụ du lịch, các cơ quan quản lý về du lịch và môi trường ở địa phương đánh giá Bộ tiêu chí là phù hợp và rất cần thiết để các cơ quan quản lý nhà nước trong lĩnh vực môi trường và du lịch; các cơ sở có căn cứ để thực hiện các hoạt động bảo vệ môi trường. Tại nhiều cơ sở đã và bắt đầu thực hiện các tiêu chí với các hướng dẫn cụ thể nhằm nâng cao chất lượng dịch vụ, tạo môi trường sạch sẽ, đảm bảo an ninh, an toàn cho khách du lịch. Ban quản lý các khu, điểm du lịch; hội làng nghề sản xuất và bán hàng lưu niệm đã triển khai một số hoạt động bảo vệ môi trường trên cơ sở thực hiện một số các tiêu chí trong bộ tiêu chí bảo vệ môi trường. Ngoài ra, một số Sở VH,TT&DL/Sở Du lịch dựa trên bộ tiêu chí để thực hiện các hoạt động phổ biến, tuyên truyền giáo dục môi trường, kêu gọi cộng đồng địa phương và khách du lịch tham gia bảo vệ môi trường tại các khu, điểm du lịch trên địa bàn.

Tuy nhiên, qua khảo sát trực tiếp và làm việc với nhiều cơ sở du lịch và dịch vụ, một số khó khăn khi thực hiện bộ tiêu chí là:

a) Đối với cả 03 loại hình cơ sở dịch vụ:

- Tiêu chí về thực hiện đánh giá tác động môi trường, kế hoạch bảo vệ môi trường, một số cơ sở còn chưa thực hiện được các biện pháp bảo vệ môi trường nêu trong bản đánh giá tác động cũng như kế hoạch bảo vệ môi trường.

- Tiêu chí về Công trình vệ sinh quy định phải có nhà vệ sinh cho người khuyết tật nhưng hầu như các cơ sở quy mô nhỏ và vừa chưa xây dựng, chỉ có khu VCGT Tuần Châu thực hiện tốt.

- Các tiêu chí về sử dụng tiết kiệm, hiệu quả tài nguyên và thân thiện với môi trường, do điều kiện cơ sở vật chất của mỗi cơ sở khác nhau, chưa thể trang bị một cách đồng bộ hệ thống tiết kiệm điện, nước và sử dụng năng lượng tái tạo.

- Tiêu chí về Phòng, chống tác hại của thuốc lá mới chỉ được thực hiện ở một số cơ sở du lịch và dịch vụ cao cấp, còn lại do chiều lòng khách du lịch nên chưa có biện pháp nhắc nhở hoặc quy định khu vực không được hút thuốc lá.

b) Đối với từng loại hình cơ sở dịch vụ:

- Cơ sở ăn uống:

+ Hầu hết các cơ sở ăn uống (không nằm trong khách sạn) đều là những cơ sở có quy mô vừa và nhỏ, được xây dựng từ khá lâu nên phần đa chưa đáp ứng được các tiêu chí về thu gom, xử lý nước thải. Nước thải của các nhà hàng mới chỉ được lắng lọc thông qua hệ thống bể lắng hoặc bể tự hoại, chưa được xử lý triệt để trước khi thải ra môi trường. Một trong số các nguyên nhân là Khu du lịch chưa có hệ thống thu gom nước thải tập trung.

+ Các cơ sở ăn uống chưa nắm được cách thức phân loại chất thải rắn đặc biệt là các sản phẩm thải bỏ và chất thải nguy hại, do vậy mặc dù các chất thải hữu cơ đã được phân loại nhưng các chất thải nguy hại và các sản phẩm thải bỏ vẫn bị bỏ chung vào các chất thải rắn sinh hoạt thông thường.

+ Một số cơ sở ăn uống chưa đáp ứng được các tiêu chí đặc thù (như lọc mỡ dư thừa, hạn chế sử dụng nhiên liệu hóa thạch trong quá trình chế biến các món ăn...) do điều kiện cơ sở vật chất và khả năng đầu tư còn hạn chế.

- Cơ sở bán hàng lưu niệm:

+ Vấn đề thu gom và xử lý chất thải rắn gặp nhiều khó khăn khi hàng ngày có rất nhiều mảnh gốm, sứ vỡ, đất thừa, sản phẩm lỗi... bỏ đi nhưng chưa có đơn vị nào chịu trách nhiệm thu gom và xử lý, các cơ sở phải tự thuê xe tải đến chở đến các bãi thải tập chung nhưng các bãi thải hiện nay cũng đang quá tải.

+ Một số các tiêu chí đặc trưng như: Sử dụng bao bì thân thiện với môi trường để gói đựng hàng hóa chưa được thực hiện tích cực do giá thành của các loại bao bì như bì cói, bì rơm, túi gai... khá cao. Mặt khác túi nylon thân thiện với môi trường có độ dai kém, dễ bị bục rách nên không được sử dụng rộng rãi. Tiêu chí về quy định các sản phẩm bày bán và đăng ký nhãn xanh cho sản phẩm chưa được các cơ sở quan tâm và thực hiện.

- Cơ sở vui chơi giải trí :

+ Các thiết bị lưu chứa chất thải rắn chưa đáp ứng được nhu cầu phân loại chất thải rắn tại nguồn. Khâu phân loại diễn ra sau khi thu gom và tập kết bởi cán bộ vệ sinh môi trường tại khu du lịch.

+ Nước thải mới được thu gom vào hệ thống chung dẫn đến các bể lắng lọc và xử lý vi sinh tại chỗ.

4. Kết luận

Trong bối cảnh du lịch Việt nam đang đối mặt với sự ô nhiễm môi trường và suy giảm giá trị tài nguyên, việc xây dựng và ban hành bộ tiêu chí nêu trên là hết sức cần thiết. Để có thể tiếp tục hoàn thiện hơn nữa Bộ tiêu chí và nâng cao tính hiệu quả cho việc áp dụng Bộ tiêu chí nói riêng và công tác bảo vệ môi trường tại các khu, điểm du lịch nói chung, bộ tiêu chí cần điều chỉnh sao cho phù hợp với thực tiễn. Các tiêu chí có nội dung cụ thể hóa các quy định của pháp luật về bảo vệ môi trường là các tiêu chí bắt buộc do vậy các cơ sở cần phải dần hoàn thiện để đáp ứng. Tuy nhiên, cần có các hướng dẫn cụ thể, tháo gỡ kịp thời các khó khăn để tạo điều kiện cho các cơ sở thực hiện. Bên cạnh đó, cần phổ biến, tổ chức tập huấn giới thiệu bộ tiêu chí một cách rộng rãi để các cơ sở du lịch và dịch vụ tại các khu, điểm du lịch trên cả nước được tiếp cận và nắm được nội dung của bộ tiêu chí, đồng thời, kêu gọi các cơ sở du lịch và dịch vụ tham gia thực hiện bộ tiêu chí và đánh giá hiệu quả bảo vệ môi trường của bộ tiêu chí. Ngoài ra, các cơ sở du lịch và dịch vụ thường nằm trong một khu, điểm du lịch nhất định, bởi vậy, việc hình thành mô hình bảo vệ môi trường với sự tham gia các thành phần như Cơ quan quản lý nhà nước về du lịch tại địa phương; Ban quản lý các khu, điểm du lịch; Chính quyền địa phương; Cộng đồng địa phương và khách du lịch... là rất cần thiết. Mô hình cần có các quy định về trách nhiệm, quyền hạn của các bên tham gia và quy chế thực hiện cụ thể để các thành phần tham gia căn cứ thực hiện./.

Thùy Vân